

Nr 56.

Ankom till riksdagens kansli den 13 juni 1946 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändrade pensionsbestämmelser för vissa häradsskrivare.

I en inom första kammaren under nr 20 väckt motion, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har herr *Elofsson, Gustaf*, jämte två av kammarens övriga ledamöter hemställt, att riksdagen ville besluta att pension till vissa i motionen angivna häradsskrivare, för vilka på grund av uppnådd pensionsålder under första halvåret 1946 inträder skyldighet att avgå från innehavd befattning som häradsskrivare, skall utgå såsom om de varit befattningshavare i lönegrad A 24.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen följande.

»1945 års riksdag fattade vid höstsessionen beslut angående utbyggnad och omläggning av uppboordsorganisationen i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition nr 382.

I propositionen hemställde departementschefen beträffande häradsskrivarnas berättigande till pensionering *dels* om medgivande att de före år 1943 utnämnda ordinarie häradsskrivare, vilka ej före tidpunkten för omorganisationens ikraftträdande den 1 juli 1946 enligt nu gällande pensionsbestämmelser för dessa häradsskrivare uppnått pensionsåldern men före sistnämnda dag fyllt 65 år, må under förutsättning att de förklarat sig villiga att i samband med omorganisationens genomförande avgå med ålderspension från och med den 1 juli 1946 pensioneras, såsom om de varit innehavare av häradsskrivartjänst i lönegrad A 24, *dels* om medgivande att ordinarie häradsskrivare, som är född före den 1 juli 1886 men vid tidpunkten för omorganisationens ikraftträdande den 1 juli 1946 — i propositionen står årtalet 1940 tydligen feltryckt — icke uppnått 65 års ålder, må enligt Kungl. Maj:ts bestämmelse från sistnämnda tidpunkt kunna efter därom gjord ansökning beviljas pension, såsom om han blivit innehavare av häradsskrivartjänst i lönegrad A 24 och vid avgången uppnått nämnda ålder.

Härigenom hava ett mindre antal häradsskrivare, för vilka pensionsåldern uppnås nära efter omorganisationens ikraftträdande, berättigats att därvid bli pensionerade med den högre pensionen, och givetvis komma dessa häradsskrivare liksom ock ett mera avsevärt antal ordinarie häradsskrivare, födda före den 1 juli 1886, att föredraga att komma i åtnjutande av den högre pensionen i stället för att inrangeras under de nya tjänsteförhållandena.

I propositionen har däremot departementschefen icke beaktat den oförmanliga ställning i pensionsavseende, som kommer att drabba ett fåtal ordinarie häradsskrivare, som kort före tidpunkten för organisationens ikraftträdande uppnått eller komma att uppnå pensionsåldern 67 respektive 65

levnadsår. Dessa hava lämnats ur räkningen och avses tydliggen skola nödgas avgå med pension enligt den oreglerade lönestaten för häradsskrivarna.

Det torde rättvisligen få anses för orimligt och oskäligt att förbise deras missgynnade ställning inför omorganisationen.

Vid löneroglering för landsfiskalerna medgavs enligt nådiga brevet till statskontoret den 1 augusti 1941, att de ordinarie landsfiskaler, vilka ej före tidpunkten för omorganisationens ikraftträdande den 1 oktober 1941 enligt då gällande pensionsbestämmelser för landsfiskalerna uppnått pensionsåldern, men dessförinnan fyllt 63 år (bestämda pensionsåldern för landsfiskalerna), finge, under förutsättning att de förklarar sig villiga att i samband med omorganisationens genomförande avgå med ålderspension från och med den 1 oktober 1941, pensioneras, som om de varit innehavare av landsfiskalstjänst i lönegrad A 22, *ävensom att samma förmån finge beredas de ordinarie landsfiskaler, vilka enligt gällande pensionsbestämmelser uppnått eller uppnådde pensionsåldern under tiden mellan den 1 juli 1940 och den 1 oktober 1941.*

Således medgavs åt landsfiskalerna att erhålla den högre pensionen enligt lönegraden A 22, *även om pensionsåldern uppnåts 15 månader före omorganisationens ikraftträdande den 1 oktober 1941.*

Häradsskrivarföreningen har uti sitt avgivna yttrande, refererat i propositionen å s. 23, hemställt att för de häradsskrivare, som viss tid före eller i samband med den nya organisationens ikraftträdande erhålla pension, måtte tillämpas de bestämmelser som gällde för landsfiskalerna i samma situation.

Denna påyrkade likställighet synes oss icke skäligen kunna fränkännas berättigande. — Även beträffande häradsskrivarna har löneroglering och i synnerhet en bättre anpassning av pensioneringen i förening därmed blivit omåttligt fördröjd genom många utredningar beträffande uppbördsförfarandets omorganisation. Häradsskrivares pension, enligt den oreglerade lönestaten, har vid utredningarna erkänts vara alltför låg och icke anpassad efter häradsskrivarnas tjänsteställning i jämförelse med utgående pensioner vid reglerade verk. Det torde vara tillräckligt att härutinnan påvisa, att efter den för flera år sedan beslutade lönerogleringen för befattningshavarna vid länsstyrelserna *landskontoristerna åtnjuta högre pension än den oreglerade häradsskrivarpensionen.*

Överhuvud taget har statsverket genom den fördröjda lönerogleringen för häradsskrivarna i fråga om pensionerna gjort avsevärda besparingar.

Beträffande de häradsskrivare, som blivit oskyldiga offer för förordnandesystemets långa tillämpning, har statsverket i långt högre grad gjort besparingar genom att de tillförordnade häradsskrivarna under förordnandetiden icke kommit i åtnjutande av intjänade ålderstillägg och tillika fått, där de innehaft annan ordinarie tjänst, erlagga pensionsavgifter såväl å den ordinarie tjänsten som å uppehållen häradsskrivartjänst. För de under många år förordnade häradsskrivarna har statsverket såmedelst uppnått stora besparingar, och det torde kunna förutsättas att förordnandesystemet icke tillkommit huvudsakligen med sådant syftemål utan fastmer för att staten skulle vara obunden vid en avsedd omorganisation och löneroglering.

Här föreligga sålunda flera omständigheter, som väl motivera ett hänsynstagande till de befattningshavare, som avses med denna framställning.

Enligt vad som inhämtats är det här fråga om pensioneringen av följande häradsskrivare:

häradsskrivaren i Tollarps fögderi av Kristianstads län C. G. Melén, vilken utnämns till ordinarie häradsskrivare före år 1943, uppnår pensionsåldern 67 år den 2 juni 1946, men har beviljats nådigt anstånd med avskedet till den 1 juli 1946;

häradsskrivaren i Kristianstads fögderi av Kristianstads län J. A. H. Wessing, vilken utnämns till ordinarie häradsskrivare den 14 maj 1943 efter att hava på förordnande uppehållit samma häradsskrivartjänst sedan den 30 oktober 1925, uppnår pensionsåldern 65 år den 7 mars 1946, men har beviljats nådigt anstånd med avskedet till den 1 juli 1946; samt

häradsskrivaren i Fryksdals fögderi av Värmlands län A. M. Broberg, vilken utnämns till ordinarie häradsskrivare den 14 maj 1943 efter att hava på förordnande uppehållit häradsskrivartjänst sedan den 12 april 1929 och uppnår pensionsåldern 65 år den 14 maj 1946. Häradsskrivaren Broberg är enligt lämnade upplysningar tjänstledig för sjukdom sedan den 23 juli 1945 och fortfarande intill dess pensionsåldern uppnåtts.

Pensionsåldern för dessa tre häradsskrivare inträffar således inom fyra månader före omorganisationens ikraftträdande den 1 juli 1946, och de två förstnämnda kvarbliva i tjänst intill samma tidpunkt.

Den kostnad för det allmänna, som skulle uppstå för tillgodoseende av dessa tre häradsskrivares behjärtansvärda önskan att vid avskedet få komma i åtnjutande av den högre pensionen enligt lönegrad A 24, är ju skäpligen ringa i jämförelse med den kostnadsbesparing, som statsverket vunnit genom dröjsmålet med löne regleringen för häradsskrivarna och den minskning i utgifter till häradsskrivarna Wessing och Broberg, som uppkommit under deras långa tjänstgöring som tillförordnade häradsskrivare.»

Det i motionen framförda förslaget avser, att tre häradsskrivare, för vilka pensionsåldern inträder under första halvåret 1946 och vilka äro underkastade 1907 års civila pensionslag, skulle vid avgången ur tjänst pensioneras som om de varit innehavare av tjänst i lönegraden A 24. Ett bifall till förslaget skulle således innebära, att de pensioneringsgrunder, som till följd av häradsskrivarnas överförande från och med den 1 juli 1946 å nyreglerad stat med placering i nämnda lönegrad komma att bli gällande, skulle givas retroaktiv verkan å personal, som vid sagda tidpunkt redan uppnått pensionsåldern. Utskottet vill erinra, att riksdagen hittills plägat iakttaga återhållsamhet, när fråga uppkommit om tillämpning å redan avgången personal av nya pensioneringsgrunder. Där medgivande i sådan riktning undantagsvis lämnats, ha särskilda skäl förelegat. Att exempelvis, såsom i motionen åberopas, medgivande i fråga om pensionering enligt de från och med den 1 oktober 1941 gällande grunderna lämnades de landsfiskaler, som uppnått pensionsåldern under tiden 1 juli 1940—30 september 1941, sammanhänge med att 1940 års riksdags beslut angående landsfiskalsbefattningarnas omorganisation kunde genomföras först vid en senare tidpunkt, nämligen den 1 oktober 1941. Motsvarande förhållanden äro emellertid icke för handen beträffande häradsskrivarna. Den omständigheten, att omregleringen av häradsskrivartjänsterna kommit att draga ut på tiden, utgör enligt utskottets mening icke i och för sig tillräckligt skäl till avvikelse från

Utskottet.

gångse pensioneringsprinciper. Då därjämte ett tillmötesgående av det i motionen väckta förslaget otvivelaktigt skulle kunna bli prejudicerande, finner sig utskottet förhindrat tillstyrka åtgärder i anledning av motionen.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion I: 20 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 juni 1946.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar Åkerberg, Carlström, Sundvik, Friggeråker, Leander, Lindblom, Fahlander* och Andersson i Tidaholm;
från andra kammaren: herrar Svedman,* Paulsen, Andersson i Munkaljungby, Mattsson, Johnsson i Kastanjegården,* Sundberg, Nilsson i Landskrona* och Fagerholm.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.